

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เมื่อพูดถึงธุรกิจครอบครัว หลายคนอาจคิดว่าเป็นเพียงส่วนประกอบเล็กๆทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ในความเป็นจริง ตัวเลขทางสถิติในหลายประเทศชี้ให้เห็นถึงความสำคัญอันยิ่งใหญ่ที่ธุรกิจครอบครัวมีผลต่อระบบเศรษฐกิจ ธุรกิจครอบครัวจึงเป็นหน่วยธุรกิจที่มีบทบาทสูงที่สุดในระบบธุรกิจโลกมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทั้งยังเป็นรูปแบบขององค์กรธุรกิจที่เก่าแก่ที่สุดที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในทุกประเทศทั่วโลก

ในเอเชียประเทศในแถบตะวันออกกลางและหลายประเทศในยุโรป เช่น อิตาลีและสเปน ธุรกิจครอบครัวมีส่วนการครอบครองกิจการประมาณ 95% ของมูลค่าธุรกิจทั้งหมด ในประเทศอุตสาหกรรมที่ตลาดพัฒนาไปมากแล้ว เยอรมันนีและฝรั่งเศส ธุรกิจครอบครัวมีมูลค่ากิจการรวมกันมากกว่า 80% ของมูลค่าธุรกิจทั้งหมดของประเทศ

ในขณะที่สหรัฐอเมริกาซึ่งมีตลาดทุนเข้มแข็ง ธุรกิจครอบครัวก็ยังครอบครองกิจการมากกว่า 60-70% ของมูลค่าองค์กรธุรกิจทั้งหมด โดยประมาณการว่าธุรกิจครอบครัวสร้างรายได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของสหรัฐอเมริกา และสร้างงานมากกว่าครึ่งหนึ่งของแรงงานทั้งหมดในสหรัฐอเมริกา จากการสำรวจการจัดลำดับธุรกิจที่ทำรายได้มากที่สุดในโลก 500 บริษัทของนิตยสาร Fortune หรือ Fortune 500 พบว่ากว่าหนึ่งในสามของบริษัทที่ติดอันดับล้วนเป็นธุรกิจครอบครัว

ตัวอย่างของธุรกิจครอบครัวที่ประสบความสำเร็จระดับโลก ได้แก่ แอลวีเอ็มเอช (เจ้าของแบรนด์หลุยส์วิตตอง) มิชลิน และคาร์ฟูร์จากฝรั่งเศส ไอเกียจากสวีเดน บีเอ็มดับเบิลยู จากเยอรมนี เบนetton จากอิตาลี ไฮเนเกน จากเนเธอร์แลนด์ บอมบาร์ดิเออร์ จากแคนาดา วอลมาร์ทและแก๊ป

จากสหรัฐอเมริกา โด โยต้า ฮุนได และฮัทชินสัน จากญี่ปุ่น เกาหลีและ ฮองกง ตามลำดับ รวมถึง เครือเจริญโภคภัณฑ์ และไทยเบเวอร์เรจ ของประเทศไทยด้วย

ในประเทศไทยเองธุรกิจครอบครัวก็มีบทบาทอย่างมากเช่นกัน กลุ่มธุรกิจครอบครัวที่มี ยอดขายสูงสุด 100 อันดับแรกของไทย เมื่อวัดตามมูลค่ายอดขายจะมีสัดส่วนสูงกว่า 1/3 ของ GDP รวมของประเทศ ซึ่งไม่ว่าจะเป็นช่วงก่อนหรือหลังวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ตัวเลขสัดส่วน ของยอดขายจากกลุ่มธุรกิจครอบครัวใน GDP ก็ยังคงมีไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยอดขายของกลุ่ม ธุรกิจครอบครัวยังคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 58% ของยอดขายรวมทั้งหมด ของบริษัท 1000 อันดับแรก ของไทย ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่สูงเมื่อเทียบกับสัดส่วนมูลค่ายอดขายของบริษัทต่างชาติ ซึ่งอยู่ที่ 28% (ตัวเลขยอดขายในปี พ.ศ. 2540) ตัวเลขข้างต้นยังไม่นับรวมธุรกิจครอบครัวขนาดกลางและเล็กอีก หลายแสนบริษัทที่รวมกันเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

นอกจากด้านรายได้แล้ว ธุรกิจครอบครัวยังเป็นเจ้าของสินทรัพย์ส่วนใหญ่ของประเทศ อีกด้วย เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่าสินทรัพย์ของบริษัท 1,000 อันดับแรกของไทย พบว่าบริษัท ประเภทธุรกิจครอบครัวมีส่วนแบ่งสูงถึงประมาณ 70% ของยอดสินทรัพย์รวม อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากวิกฤติการเงินในปี 2540 จำนวนธุรกิจครอบครัวไทยที่อยู่ในกลุ่ม 100 อันดับแรก เมื่อวัด ตามยอดขายได้ลดลงอย่างมาก ในขณะที่จำนวนบริษัทต่างชาติได้เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ถึงแม้ จำนวนของธุรกิจครอบครัวจะลดลง แต่ความสำคัญของธุรกิจครอบครัวที่มีต่อเศรษฐกิจไทยนั้น ยังคงมีสูงอยู่ตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน

กิจการทางด้านงานก่อสร้าง ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง หรือ ขนาดเล็กระดับท้องถิ่น ล้วนแล้วแต่มีส่วน ช่วยขยายเศรษฐกิจครอบคลุมไปทั่วทุกพื้นที่ของประเทศ เมื่อธุรกิจมีความสำคัญการแข่งขันกัน ระหว่างผู้ประกอบการก็ย่อมสูงตาม ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ,ด้านเทคนิค และด้านอื่นๆ เพื่อให้กิจการเจริญเติบโตและดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน แต่ปัญหาอย่างหนึ่งที่เจ้าของกิจการเองมัก มองข้ามและกว่าจะคิดได้ต่อเมื่อตัวเองรู้สึกเหนื่อยล้า นั่นคือการสืบทอดกิจการของครอบครัวที่ ตัวเองได้ลงทุนลงแรงไว้แล้วมากมาย แน่แน่นอนย่อมต้องมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อม ซึ่งหาก เป็นกิจการขนาดใหญ่คงไม่เป็นปัญหาเนื่องจากเป็นบริษัทที่มีระบบบริหารจัดการและมีการ วางแผนเพื่อปูพื้นฐานไว้ ทำให้เกิดความคล่องตัวสำหรับผู้สืบทอดรุ่นต่อไปอยู่แล้ว แต่สำหรับ กิจการขนาดเล็กย่อมไม่เหมือนกัน เนื่องจากกิจการขนาดเล็กยังขาดการบริหารจัดการ รวมทั้งการ วางแผนยังไม่ดีพอ อีกทั้งกิจการบางกิจการยังอยู่ในช่วงดำเนินการเพื่อความอยู่รอด ประกอบกับ การที่เจ้าของกิจการและตัวทายาทผู้สืบทอด ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีการเตรียมความพร้อมไว้ จึงทำให้

กิจการขนาดเล็กหลายๆกิจการต้องปิดตัวลงไป จึงส่งผลกระทบต่อแรงงานและกิจการที่เกี่ยวข้องกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจของทายาทผู้สืบทอดธุรกิจครอบครัวผู้รับเหมาก่อสร้างจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในจังหวัดสุรินทร์ซึ่งจะประกอบไปด้วยธุรกิจรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่และปัญหาการสืบทอดกิจการจากรุ่นผู้ก่อตั้งสู่รุ่นที่ 2 ก็เป็นส่วนหนึ่งของการล้มเลิกกิจการของผู้รับเหมาในช่วยหลายปีที่ผ่านมา ผลที่ได้จากการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลและแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจครอบครัวผู้รับเหมาก่อสร้าง อาทิ เจ้าของธุรกิจ ทายาทที่จะสืบทอดธุรกิจ ตลอดจนภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจครอบครัว อันจะนำไปสู่การสืบทอดธุรกิจผู้รับเหมาก่อสร้างให้ประสบความสำเร็จ และส่งผลให้เกิดการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจของทายาทผู้สืบทอดธุรกิจครอบครัวผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดเล็ก
3. เพื่อนำข้อมูลปัจจัยที่ได้จากทายาทและผู้ก่อตั้งมาวิเคราะห์และสรุปผลหาความสัมพันธ์กับงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

ความสำคัญของการศึกษา

1. เพื่อให้ทายาทผู้สืบทอดธุรกิจครอบครัวผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ
2. เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าของธุรกิจครอบครัวผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กนำไปใช้เป็นข้อมูลในการจูงใจทายาทของตน
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจนำหลักการ ไปประยุกต์ใช้เพื่อการค้นคว้าวิจัยในธุรกิจด้านอื่นๆต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาจะเริ่มจากการศึกษาความสำคัญในการดำเนินการของธุรกิจครอบครัวและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การค้นหาปัจจัยที่ทำให้ทายาทของผู้ประกอบการธุรกิจครอบครัวรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กเกิดแรงจูงใจในการที่จะสืบทอดธุรกิจต่อจากผู้เป็นบิดาหรือผู้ก่อตั้งกิจการ

ขอบเขตด้านประชากร จะเป็นการศึกษาข้อมูลความคิดเห็นของทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ประกอบการธุรกิจครอบครัวรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กที่มีความต้องการให้ทายาทเป็นผู้สืบทอดกิจการต่อจากตน

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษารายละเอียดความคิดเห็นของทายาทของผู้ประกอบการธุรกิจครอบครัวรับเหมาก่อสร้างขนาดเล็กที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงเวลาที่ออกทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของการสัมภาษณ์อยู่ในช่วงระหว่างวันที่ 12 พฤษภาคม ถึง 30 ตุลาคม พ.ศ 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

แรงจูงใจ หมายถึง พลังผลักดันให้คนมีพฤติกรรม และยังกำหนดทิศทางและเป้าหมายของพฤติกรรมนั้นด้วย คนที่มีแรงจูงใจสูง จะใช้ความพยายามในการกระทำไปสู่เป้าหมายโดยไม่ลดละ แต่คนที่มีแรงจูงใจต่ำ จะไม่แสดงพฤติกรรม หรือไม่ก็ล้มเลิก การกระทำ ก่อนบรรลุเป้าหมาย

ธุรกิจครอบครัว (Family Business) หมายถึง ธุรกิจที่มีส่วนของเจ้าของเป็นส่วนใหญ่ หรือ การควบคุมโดยครอบครัวเดี่ยว และในกิจการอาจจะมีสมาชิกในครอบครัวสองคน หรือมากกว่า ที่เข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจ

ทายาทธุรกิจ (Successor) หมายถึง ลูก หลาน หรือคู่สมรสที่กำลังเตรียมตัวเข้ามาสืบทอดธุรกิจของครอบครัว หรือเข้ามาบริหารธุรกิจครอบครัวต่อจากบรรพบุรุษ

การสืบทอด (Succession) หมายถึง การส่งมอบอำนาจสิทธิ์ขาดในการบริหารจัดการดูแลกิจการใดๆจากผู้หนึ่งไปสู่ผู้หนึ่งจากกลุ่มคนหนึ่งไปสู่อีกกลุ่มหนึ่ง หรือจากรุ่นหนึ่งไปสู่ อีกรุ่นหนึ่ง